

knezov Boruta, Gorazda in Hotomira. Med Hrvati in Srbi najdemo, zlasti v Bosni, široko razvit fevdalen sistem, ki je moral imeti svojo podlago že v jako starih časih. Teorija o demokratiškem, skoraj anarhističnem življenju starih Slovanov se da torej težko zagovarjati.

Ravnotako je tudi netočno označiti Slovane kot predvsem poljedelski narod. Ruska plemena so do enajstega stoletja in še dalje plačevala davke predvsem v kožuhovinah, medu in sužnjih, in te stvari so se predvsem izvažale po Dnjepru v Carigrad. In vendar so imela ruska plemena najlepšo priliko za poljedelstvo. Slovani so se pač živili, kakor so se mogli. Če je bila prilika za rop, so ropali, ako je bilo prostora dovolj, so se preživljali z lovom, kjer pa ni bilo drugače, so orali zemljo.

Teorija o slovanskih zadrugah še ni posebno podprta. Brez dvoma je vplival na razvoj ruskega „mira“ in srbske zadruge tatarski in turški davčni sistem. V koliko je bilo pri starih Slovanih razvito zadržno življenje in v koliko se je razvilo pozneje pod tujimi vplivi, ne moremo dognati.

Mitologija starih Slovanov je skoraj popolnoma neznana. O južnih Slovanih vemo samo, da so častili boga Peruna in neka bitja, katera bi mi sedaj imenovali vile. Rusi so častili tudi Peruna, imeli so mnogoštevilne čarovnike, zvane volhove, verovali so v volkodlake. Veliko več pa tudi o njihovem verovanju ne vemo, ako ne vpoštevamo „Slovo o polku Igorjevem“, o katerem se ne morem prepričati, da bi bil pristen. Več podatkov imamo o mitologiji polabskih Slovanov, toda ne vemo, če so njihovi bogovi bili prenešeni še iz prvotne domovine Slovanov in so bili lastni tudi drugim Slovanom, ali pa so nastali med polabskimi Slovani šele v poznejših časih. Brez dvoma ni bila mitologija starih Slovanov nič trdnega in določenega, vkljenenega v gotove povesti in formule, ampak bila je meglena in nedoločna, ker se je izpreminjala in razvijala po raznih krajih in v različnih časih. Tudi duhovniškega stanu Slovani niso imeli in nobenih določenih verskih obredov. Imeli so samo gotovo število vraž, ki so bile po raznih krajih različne. Radi tega tudi ni imelo poganstvo starih Slovanov nobene odporne sile proti krščanstvu. L. L.

Glasba.

Odmevi naših gajev. II. zvezek: Slovenske narodne pesmi. Priredil Marko Bajuk. V Ljubljani, 1910. Založila „Katoliška Bukvarna“. — G. prof. Marko Bajuk je znan kot marljiv nabiralec naših narodnih pesmi in kot spreten harmonizator. Dva zvezka od njega nabranih in četverglasno postavljenih slovenskih narodnih pesmi je izdala „Glasbena Matica“, I. zvezek „Odmevov“ je založilo in izdalo Slovensko glasbeno društvo „Ljubljana“, II. zvezek „Odmevov“ pa je pred kratkim izšel v založništvu „Katoliške Bukvarne“. V prvih dveh od „Glasbene Matice“ izdanih zvezkih so bile narodne pesmi preprosto harmonizirane za moški in deloma za mešani zbor; v „Odmevih“ pa je pričel g. Bajuk prirejati narodne pesmi nekoliko drugače: tako namreč, da je najprej harmoniziral pesem za zbor, potem pa pridedal zboru še en nov glas kot samospjev. In tudi v tem pogledu dobimo pri njem različen aranžma. Včasih začneta zbor in samospjev obenem, nekoliokrat začne samospjev pred zborom, v zgoraj imenovanem II. zvezku „Odmevov“ pa prične samospjev največkrat za zborom.

Kateri način teh različnih prirejanj narodnih pesmi je bolj primeren, to je težko reči. Gotovo je to, da narodna pesem, lepo, okusno, naravno, to je ne preveč pretirano in prisiljeno prirejena za več glasov, naredi na poslušalce že sama jako dober vtis, in je potemtakem vsaka, obenem kot samostojen glas nastopajoča in preveč v ospredje tiščeča nova, tuja melodija odveč. Da pa semtertja taka nova melodija, ki jo eventualno pridenemo zboru, nekako poživi vso skladbo in ji zlasti vsled novega glasu dobljene polnejše in krepkejše harmonije lahko pripomorejo do večjega efekta, to je istotako res.

O Bajukovih prireditvah narodnih pesmi z nanovo uvedenimi samospevi žal ne morem trditi, da bi bile vsled istih postale absolutno in vseskozi boljše. Nikakor

ne. Večinoma in zlasti v II. zvezku „Odmevov“ trpe narodne pesmi vsled samospjevov in le nekatere se lepo družijo z novimi melodijami. K boljšim prireditvam prištevam zlasti fiste, pri katerih pričneta zbor in samospjev hkrati, oziroma kadar prične samospjev nekoliko prej. Kadar pa nastopi samospjev za zborom, nahajamo v tem zvezku kar povrsti razne hibe in nedostatke, bodisi v melodičnem, ritmičnem in največkrat še v harmoničnem oziru.

Pri prireditvah te vrste pridejo v poštev trije momenti: 1. harmonizacija narodne pesmi (zbor), 2. samospjev in 3. spojitev obojega. Harmonizacije narodnih pesmi — same zase brez samospjevov — so v tem zvezku prav čedne. Harmonije si sledijo čisto naravno in ves glasbeni stavek teče gladko. Kot manj zadovoljivi mesti omenjam: predzadnji takt 5. zbora na str. 18., kjer je napačna podvojitev septime, in prvi, oziroma peti takt 10. zbora, kjer je zveza nepopolnega septakorda (3. osminka) in subdominantnega trizvoka (4. osminka) nenaravna. To mesto bi bilo boljše nadomestiti s sledečim popravkom v altih:

Tudi bi bilo pri istem zboru na str. 35. za drugi alt primernejše takole postopanje:

(1. sistem, 1. in 2. takt.)

Samospevi sami kot taki so vobče tudi dobro delani; opirajo se večinoma na narodno pesem in črpajo iz nje motive, dostikrat jo v začetku kar imitirajo.

Istotako je stopnjevanje v melodiji, kakor ga kaže štev. 1. na str. 3., prav dobro pogodeno; le nekoliko visoko in utrudljivo za baritonista je dotično mesto (2. sistem, 1. in 2. takt). Kar se pa tiče spojitve harmoniziranih narodnih pesmi in samospevov, moram gospoda prireditelja opozoriti na več nedostatkov. Predvsem bi ne smelo biti v teh skladbah toliko trdih, skrajno neharmoničnih mest, ki je težko najti zanje kakega opravičila. Takoj pri samospevu prve pesmi je več takih trdih mest, n. pr. str. 2., 3. sistem, sreda zadnjega takta in še posebno str. 3., 2. sistem, 2. doba 2. takta, kjer so baritonov *d*, tenorov *cis* in basov *e* naravnost neznosni. Posamezna trda mesta se nahajajo tudi v pesmih: štev. 3., 4., 5., 6., 7. in 9. — Istotako bi bilo lahko izostalo več vzporednih kvint in oktav, ki jih nahajamo navadno med samospevom in najnižjim zborovim glasom. (Med str. 14. in 15.; dalje str. 29. med 2. in 3. sistemom in nekaj kratov v štev. 10., str. 36. in 37.)

Glede nanovo uvedenega samospeva omenjam, da bi moral biti vseskozi samostojen, t. j. v resnici povsem nov glas. Tega načela se je g. Bajuk še precej držal, le pri štev. 2. na str. 6. in pri ponovitvi tega dela melodije poje baritonist isto, kar prvi tenorist. Kar je še napak te vrste v zbirki, so bolj malenkostne.

V harmoničnem oziru jako slabo mesto sta 1. in 2. takt 2. sistema na str. 25., kjer bi moral samospev, po svoji fakturi sličen oni narodne pesmi, imeti za podlago brezdvomno drugačne harmonije: dominantno v prvem taktu, v drugem pa tonično. Dva tiskovna pogreška sta na str. 21., kjer mora tenor v prvem taktu 1. sistema na 4. osminko imeti *d*, v zadnjem taktu 3. sistema pa alt na zadnjo dobo imeti *fis*. Na str. 32. mora imeti alt v 2. taktu 1. sistema *d*.

K sklepu omenjam še to, da bo iz takih in enakih prireditev narodnih pesmi z originalnimi samospevi težko kdaj postalo kaj posebno dobrega in v vsakem oziru zadovoljivega. Poudarjam tudi, da pri proizvajanju na omenjeni način prirejenih narodnih pesmi nanovo zložen samospev stopi v ospredje, in mora v tem slučaju pristna narodna pesem — hočeš, nočeš — služiti kot spremljanje. Po mojem mnenju ni to posebno priporočljiv način prirejanja narodnih pesmi. Pač pa bi svetoval vsakomur, ki želi prirejati naše narodne pesmi na tak način, da se poslužuje tudi samospevov, naj da solistu narodno pesem samo (kot je to že večkrat prav dobro napravil g. Ferjančič), zbor pa naj s poljubno skladbo nastopi le kot spremljevalec.

Stanko Premrl.

To in ono.

Fran Gerbič, zaslužni slovenski glasbenik, je praznoval ta mesec sedemdesetletnico svojega rojstva. O Gerbiču več v prihodnji številki.

Mazuri na vzhodnem Pruskem. Navadno se misli, da sta provinciji vzhodne in zahodne Pruske, ta zibelka pruskega kraljestva, popolnoma nemški deželi. Temu pa ni tako. Zahodno Prusko je v precejšnjem delu obljudeno s prebivalstvom poljske narodnosti. Poljaki, ali pravzaprav ostanki davnih pomorskih Slovanov, segajo še nekoliko dalje na zahod na provincijo Pomorsko (Pommern). Na zahodnem Pruskem imajo Poljaki več poslancev in izvrstno urejeno časopisje. Slabeje je na vzhodnem Pruskem, kjer so vladali nekdanji Križarji. Vendar tudi tukaj poljski živelj še ni izumrl. Kraj Varmija (Ermland) je v precejšnjem delu poljski in katoliški. Poleg tega pa prebivajo Poljaki mazurskega plemena in luteranske vere še v devetih drugih okrajih. Po vladni statistiki je na 1.996.625 prebivalcev vzhodne Prusije 305.025 Poljakov. Nekdaj je bilo to razmerje za Poljake še veliko ugodnejše. Leta 1410. so tvorili Poljaki tam tretjino prebivalstva.

Od leta 1600., ko so Križarji prišli pod poljsko oblast, je število poljskega prebivalstva na Pruskem vedno bolj naraščalo, tako da je križarska pokrajina dobila skoraj poljski značaj. Od leta 1718. do 1720. je izhajal v Kraljevcu (Königsberg), stolici pruskih knezov, eden najstarejših poljskih časnikov: „Poczta królewiecka“, ki je bil zelo razširjen. Pozneje so pa pruski kralji pričeli zatirati Poljake. Dne 24. marca 1724 je prepovedal kralj Friderik Viljem naseljevanje Poljakov, Žmudinov in Judov, a dne 2. maja istega leta je prepovedal Poljakom naseljevati se na pruski Litvi. Obenem se je pričelo vabiti v deželo nemške priseljence. Tudi se je pričela germanizacija šol. — Leta 1804. se je dala postava, da morajo ljudski učitelji po mazurskih krajih

razumeti nemščino, potem so se odpravile poljske šole po mešanih okrajih in nazadnje so se odpravile vse poljske šole sploh.

Potem je sklenila pruska vlada zatreti poljsko plemstvo. Za časa Napoleonovih vojen je poljsko plemstvo zelo ubo-

TEOFIL BRAGA

načelnik republikanske vlade na Portugalskem

žalo in se zadolžilo v vladnem kreditnem zavodu. Vlada je te dolgove kruto izterjevala, prodala Poljakom posestva in jih oddala pod najugodnejši pogoji Nemcem.

Vkljub temu, da so ti Mazuri popolnoma oddeljeni od Poljakov in kruto tlačeni od Nemcev, so vendar še ohranili svojo narodnost in v novejšem času so se je začeli vedno